

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

11 päivänä tammikuuta 2000 *

Yhdistetyissä asioissa C-174/98 P ja C-189/98 P,

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudelliset apulaisneuvonantajat M. A. Fierstra ja C. Wissels, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Alankomaiden suurlähetystö, 5 rue C. M. Spoo,

valittajana asiassa C-174/98 P ja
väliintulijana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Gerard van der Wal, kotipaikka Kraainem (Belgia), edustajanaan asianajaja L. Y. J. M. Parret, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto A. May, 31 Grand-Rue,

valittajana asiassa C-189/98 P ja
kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

joissa valittajat vaativat muutoksenhaussa Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (neljäs jaosto) asiassa T-83/96, Van der Wal vastaan komissio, 19.3.1998 antaman tuomion (Kok. 1998, s. II-545) kumoamista,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

vastapuolena:

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet
W. Wils ja U. Wölker, prosessiosoite Luxemburgissa c/o saman yksikön virkamies
C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari), D. A. O. Edward ja L. Sevón sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, G. Hirsch, H. Ragnemalm ja M. Wathelet,

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 11.5.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.7.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Alankomaiden kuningaskunta (asia C-174/98 P) ja Van der Wal (asia C-189/98 P) ovat yhteisöjen tuomioistuimeen 11.5.1998 ja 19.5.1998 toimittamallaan valituksilla hakeneet muutosta EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-83/96, Van der Wal v. komissio, 19.3.1998 antamaan tuomioon (Kok. 1998, s. II-545; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hylännyt komission 29.3.1996 tekemää sellaista päätöstä vastaan nostetun kumoamiskanteen, jolla kieltäydyttiin luovuttamasta tiettyjä asiakirjoja (jäljempänä riidanalainen päätös).

Kanne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

- 2 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiaa koskevien oikeussäntöjen osalta todennut seuraavaa:

”1 Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet Maastrichtissa 7.2.1992 allekirjoitetun Euroopan unionista tehdyn sopimuksen päätösasiakirjaan julistuksen (N:o 17) oikeudesta saada tietoja, jossa todetaan seuraavaa:

’Konferenssi katsoo, että päätöksentekomenettelyn avoimuus vahvistaa toimielinten kansanvaltaisuutta sekä yleisön luottamusta hallintoa kohtaan. Tämän vuoksi konferenssi suosittelee, että komissio toimittaa neuvostolle

viimeistään vuonna 1993 kertomuksen toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on parantaa yleisön mahdollisuuksia saada toimielinten hallussa olevia tietoja’.

- 2 Komissio julkaisi tämän julistuksen johdosta 5.5.1993 neuvostolle, parlamentille ja talous- ja sosiaalikomitealle osoittamansa tiedonannon 93/C 156/05 yleisön oikeudesta saada tietoja toimielinten asiakirjoista (EYVL C 156, s. 5). Komissio antoi 2.6.1993 tiedonannon 93/C 166/04 yhteisön avoimuudesta (EYVL C 166, s. 4).
- 3 Avoimuusperiaatteen toteuttamisen alkuvaiheessa neuvosto ja komissio hyväksyivät 6.12.1993 tiedonsaantioikeutta neuvoston ja komission asiakirjoista koskevat käytännesäännöt (EYVL 1993, L 340, s. 41, jäljempänä käytännesäännöt), joiden tarkoituksena on vahvistaa ne periaatteet, jotka koskevat yleisön oikeutta saada tietoja komission ja neuvoston asiakirjoista.
- 4 Tämän sitoumuksen täyttämiseksi komissio teki EY:n perustamissopimuksen 162 artiklan nojalla 8.2.1994 päätöksen 94/90/EHTY, EY, Euratom yleisön oikeudesta saada tietoja komission asiakirjoista (EYVL L 46, s. 58, jäljempänä päätös 94/90/EHTY, EY, Euratom). Päätöksen 1 artiklassa hyväksytään virallisesti käytännesäännöt, jotka on liitetty päätökseen.
- 5 Komission hyväksymissä käytännesäännöissä esitetään pääperiaate seuraa-vasti:

’Yleisöllä on oltava mahdollisuus saada mahdollisimman laajalti tietoja komission ja neuvoston hallussa olevista asiakirjoista’.

- 6 Tätä tarkoitusta varten käytäntesäännöissä määritellään, että asiakirjalla tarkoitetaan 'käytetystä tietovälineestä riippumatta kirjallisessa muodossa olevaa, neuvoston tai komission hallussa olevaa tietoa'.
- 7 Käytäntesäännöissä esitellään ensin lyhyesti periaatteet, jotka koskevat asiakirjaa koskevan tiedonsaantipyynnön esittämistä ja käsittelyä, ja sen jälkeen kuvaillaan seuraavasti menettelyä, jota on noudatettava, jos pyyntö saada tietoja asiakirjasta aiotaan hylätä:

'Jos sen toimielimen asianomaiset osastot, jolle pyyntö on osoitettu, ehdottavat toimielimelle, ettei pyyntöön suostuta, niiden on ilmoitettava pyynnön esittäjälle tästä ja ilmoitettava, että tällä on kuukausi aikaa esittää toimieli-melle uudistettu pyyntö saadakseen toimielimen muuttamaan kantansa; jos uudistettua pyyntöä ei esitetä, pyynnön esittäjän katsotaan peruuttaneen alkuperäisen pyyntönsä.

Jos esitetään uudistettu pyyntö, ja jos toimielin päättää olla luovuttamatta asiakirjaa, päätös siitä on tehtävä kuukauden kuluessa uudistetun pyynnön esittämisestä ja annettava mahdollisimman pian pyynnön esittäjälle tiedoksi kirjallisena; päätös on asianmukaisesti perusteltava ja siinä on mainittava käytettävissä olevat valitusmahdollisuudet, eli kanne yhteisön tuomioistui-messa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 173 artiklan mukaisesti ja kantelu oikeusasiamiehelle perustamissopimuksen 138 e artiklan mukai-sesti'.

- 8 Seikat, joihin toimielin voi vedota perustellakseen tietojensaantipyynnön hylkäämisen, luetellaan käytäntösäännöissä seuraavasti:

’Toimielimien on kieltäydyttävä sellaisten asiakirjojen luovuttamisesta, joiden paljastuminen voi vaikeuttaa:

— julkisen edun turvaamista (yleistä turvallisuutta, kansainvälisiä suhteita, vakaata rahan arvoa, asian käsittelyä tuomioistuimessa, tarkastusta tai tutkintaa),

— yksityisyyden suojaa,

— liikesalaisuuden turvaamista,

— yhteisön taloudellisten etujen turvaamista,

— tiedon antaneen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön pyynnöstä tai tiedon antaneen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla tapahtuvaa luottamuksellista käsittelyä.

Toimielimet voivat kieltäytyä asiakirjojen luovuttamisesta myös toimielimen päätöksentekomenettelyn luottamuksellisuuden turvaamiseksi’.

9 Komissio antoi vuonna 1993 ilmoituksen 93/C 39/05 komission ja kansallisten tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa sovellettaessa (EYVL C 39, s. 6; jäljempänä ilmoitus) — — ”.

3 Valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee tosiseikkojen osalta seuraavaa:

”10 XXIV:ssä kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa (1994) (jäljempänä XXIV kertomus) todetaan, että kansalliset tuomioistuimet ovat esittäneet komissiolle kysymyksiä — — .

11 Kantaja, joka on asianajaja ja yhteisön kilpailuoikeuteen liittyviä asioita hoitavan asianajotoimiston osakas, pyysi 23.1.1996 päivätyllä kirjeellä komissiolta jäljennöksiä tietyistä komission vastauksista näihin kysymyksiin eli seuraavia kirjeitä:

1) kilpailuasioista vastaavan pääosaston (PO IV) pääjohtajan 2.8.1993 päivätyä ja Düsseldorfin Oberlandesgerichtille lähetettyä kirjettä, joka koski erään jälleenmyyntisopimuksen yhteensoveltuvuutta perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta yksinmyyntisopimusten ryhmiin 22 päivänä kesäkuuta 1983 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1983/83 (EYVL L 173, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1983/83) kanssa;

2) komission jäsenen van Miertin 13.9.1994 päivätyä ja Tribunal d'instance de St. Brieuille lähetettyä kirjettä, joka koski tiettyjen kilpailusääntöjen soveltamisesta maataloustuotteiden tuotantoon ja kauppaan 4 päivänä huhtikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 26 (EYVL N:o 30, 20.4.1962, s. 993; jäljempänä asetus N:o 26) tulkintaa;

- 3) kirjettä, jonka komissio oli lähettänyt vuoden 1995 ensimmäisenä neljänneksenä Cour d'appel de Paris'lle, joka oli pyytänyt komissiolta lausuntoa moottoriajoneuvojen jälleenmyyjien myyntitavoitteita koskevista sopimusmääräyksistä suhteessa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaan ja perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä ja huoltopalveluja koskevien sopimusten ryhmiin 12 päivänä joulukuuta 1984 annettuun komission asetukseen (ETY) N:o 123/85 (EYVL 1985, L 15, s. 16; jäljempänä asetus N:o 123/85).
-
- 12 PO IV:n pääjohtaja hylkäsi kantajan pyynnön 23.2.1996 päivätyllä kirjeellä sillä perusteella, että pyydettyjen kirjeiden luovuttaminen vahingoittaisi 'julkisen edun turvaamista (asian käsittelyä tuomioistuimessa)'. Pääjohtaja totesi seuraavaa:

' — — Kun komissio vastaa kysymyksiin, joita sille ovat esittäneet kansalliset tuomioistuimet, joiden käsiteltäväksi on saatettu asia riidan ratkaisemista varten, komissio toimii "tuomioistuimen ystävänä". Sen oletetaan osoittavan tiettyä pidättyväisyyttä paitsi sen hyväksymisessä, miten lähetetyt kysymykset on sille osoitettu, myös siinä, miten komissio käyttää näihin kysymyksiin antamiaan vastauksia.

Katson, että kun vastaukset on lähetetty, ne ovat erottamaton osa oikeudenkäyntiä ja että ne kuuluvat kysymykset esittäneelle tuomioistuimelle. Vastaukseen sisältyvien sekä oikeudellisten että objektiivisten seikkojen on — — vireillä olevassa oikeudenkäynnissä katsottava kuuluvan kansallisen tuomioistuimen asiakirjavihkoon. Komissio on lähettänyt vastaukset kansalliselle tuomioistuimelle, ja sen ratkaiseminen, ovatko vastaukset julkisia ja/tai annetaanko näitä tietoja ulkopuolisille, kuuluu ennen kaikkea sen kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan, jolle vastaus on osoitettu.

— — ’.

- 13 Pääjohtaja vetosi myös tarpeeseen säilyttää luottamussuhde yhteisön toimeenpanoviranomaisen ja jäsenvaltioiden kansallisten tuomioistuinten välillä. Vaikka tällaiset seikat pätevät joka tapauksessa, niillä on sitäkin suurempi merkitys tässä tapauksessa, koska niitä asioita, joista komissiolle oli esitetty kysymyksiä, ei ollut vielä ratkaistu lainvoimaisella tuomiolla.
- 14 Kantaja esitti 29.2.1996 päivätyllä kirjeellä komission pääsihteeristölle uudistetun pyynnön vedoten erityisesti siihen, ettei hän käsitä, miten asioiden käsittely kansallisissa tuomioistuimissa voisi vaarantua sen vuoksi, että ulkopuoliset saavat tietoonsa sellaisia tietoja, jotka eivät ole luottamuksellisia ja jotka komissio on antanut kansalliselle tuomioistuimelle yhteisön kilpailuoikeuden soveltamiseksi.
- 15 Komission pääsihteeri vahvisti PO IV:n päätöksen 29.3.1996 päivätyllä kirjeellä (jäljempänä riidanalainen päätös) ’sillä perusteella, että vastausten ilmaiseminen voisi vaikeuttaa julkisen edun turvaamista ja erityisesti hyvää oikeudenhoitoa’. Hän totesi lisäksi seuraavaa:

’ — — pyydettyjen vastausten, jotka ovat oikeudellisia analyysejä, ilmaiseminen voisi vahingoittaa komission ja kansallisten tuomioistuinten suhteita ja tarpeellista yhteistyötä. On ilmeistä, että tuomioistuin, joka on esittänyt komissiolle kysymyksen, joka kaiken lisäksi liittyy vireillä olevaan asiaan, ei pitäisi asianmukaisena sitä, että sille annettu vastaus ilmaistaisiin.

— — ’.

16 Pääsihteeri lisäsi, että tämä menettely eroaa huomattavasti perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesta menettelystä, johon kantaja oli viitannut uudistetussa pyynnössään”.

4 Tässä tilanteessa Van der Wal nosti 29.5.1996 kanteen, jossa hän vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen, jolla kieltäydyttiin antamasta hänelle tilaisuutta tutustua edellä mainittuihin kirjeisiin.

5 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi 9.12.1996 antamallaan määräyksellä Alankomaiden hallituksen väliintulijaksi tukemaan Van der Walin vaatimuksia.

Valitus

6 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen valituksenalaisella tuomiolla. Alankomaiden hallitus ja Van der Wal ovat valittaneet tuomiosta seuraavilla perusteilla:

— päätöksen 94/90/EHTY, EY, Euratom ja yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 33 ja 44 artiklan rikkominen

- päätöksen 94/90/EHTY, EY, Euratom ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) rikkominen, perusteluvollisuuden laiminlyönti sekä asianosaisten yhdenvertaisuuden periaatteen ja puolustautumisoikeuksien periaatteen loukkaaminen.

Päätöksen 94/90/EHTY, EY, Euratom rikkomista koskeva valitusperuste

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio

- 7 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tukeutunut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaan katsoessaan, että komissio on perustellut kieltäytymisensä antaa tietoja kyseisistä asiakirjoista asianmukaisesti yleisen edun turvaamisella. Se on valituksenalaisen tuomion 47 kohdassa todennut tältä osin, että ”se, että jokaisella on oikeus tulla oikeudenmukaisesti kuulluksi riippumattomassa tuomioistuimessa, merkitsee erityisesti sitä, että sekä kansallisten että yhteisöjen tuomioistuinten on voitava vapaasti soveltaa omia prosessisääntöjään siltä osin kuin on kyse tuomioistuinten toimivallasta, oikeudenkäynnin kulusta yleensä ja erityisesti asiakirja-aineistoon sisältyvien asiakirjojen luottamuksellisuudesta”. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut lisäksi seuraavaa:

”48 Siitä pääperiaatteesta, että yleisöllä on oikeus saada tietoja komission asiakirjoista, tehdyllä poikkeuksella, joka perustuu julkisen edun turvaamiseen silloin, kun kyseiset asiakirjat liittyvät asian käsittelyyn tuomioistuimessa, ja joka on vakiinnutettu päätöksellä 94/90/EHTY, EY, Euratom, pyritään varmistamaan, että tätä perusoikeutta noudatetaan yleisesti. Tämän poikkeuksen soveltamisalaa ei näin ollen voida rajoittaa niin, että sillä suojattaisiin vain asianosaisten etuja yksittäisissä oikeudenkäynneissä, vaan se kattaa myös kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuinten edellä tarkoitetun menettelyllisen autonomian (ks. edellinen kohta).

- 49 Poikkeuksen soveltamisalan on siis katsottava olevan sellaisen, että komissio voi vedota poikkeukseen silloinkin, kun se ei itse ole asianosainen oikeudenkäynnissä, jonka vuoksi julkisen edun turvaaminen on perusteltua.
- 50 Tältä osin on tehtävä ero komission jotakin yksittäistä oikeudenkäyntiä varten laatimien asiakirjojen, jollaisia nyt kyseessä olevat asiakirjat ovat, ja sellaisten asiakirjojen välillä, jotka ovat olemassa tällaisesta oikeudenkäynnistä riippumatta. Julkisen edun turvaamista koskevan poikkeuksen soveltaminen on perusteltua ainoastaan silloin, kun on kysymys ensin mainittuun ryhmään kuuluvista asiakirjoista, ja siitä päättäminen, saako asiakirjoihin tutustua, kuuluu yksinomaan kyseiselle kansalliselle tuomioistuimelle ottaen huomioon sen poikkeuksen luonne, joka perustuu julkisen edun turvaamiseen käsiteltäessä asiaa tuomioistuimessa (ks. edellä 48 kohta).
- 51 Kun kansallinen tuomioistuin vuoden 1993 ilmoituksen mukaisen yhteistyön perusteella pyytää siinä vireillä olevan oikeudenkäynnin yhteydessä komissiolta tietoja, komissio antaa vastauksensa nimenomaisesti kyseistä oikeudenkäyntiä varten. Tällaisessa tilanteessa on katsottava, että julkisen edun turvaaminen vaatii, että komission on kieltäydyttävä luovuttamasta näitä tietoja ja näin ollen asiakirjoja, joihin nämä tiedot sisältyvät, koska vain kyseisen kansallisen tuomioistuimen asiana on kansallisen prosessilainsäädäntönsä perusteella päättää tällaisten tietojen luovuttamisesta, niin kauan kuin se oikeudenkäynti on vireillä, johon liittyviä tietoja komission asiakirjassa on.
- 52 Tässä tapauksessa kantaja on pyytänyt, että sille annettaisiin kolme kirjettä, jotka kaikki liittyivät vireillä oleviin oikeudenkäynteihin ja joiden osalta kantaja ei ole väittänyt, että niissä vain toistettaisiin tietoja, jotka jo muutoin ovat saatavissa päätöksen 94/90/EHTY, EY, Euratom perusteella. Tältä osin on todettava, että ensimmäinen kirje koskee jälleenmyyntisopimuksen yhteensoveltuvuutta asetuksen N:o 1983/83 kanssa, toinen kirje asetuksen N:o 26 soveltamista ja kolmas kirje asetuksen N:o 123/85 tulkintaa (ks.

edellä 11 kohta). Nämä kirjeet koskivat siis yksittäisissä vireillä olevissa oikeudenkäynneissä esiin tulleita oikeudellisia kysymyksiä”.

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 8 Valittajat väittävät, että yleistä etua koskevalla poikkeuksella ei voida jättää kokonaista asiakirjaryhmää päätöksen 94/90/EHTY, EY, Euratom soveltamisalan ulkopuolelle. Poikkeus edellyttää valittajien mukaan sitä, että komissio tarkistaa kunkin asiakirjan osalta erikseen, onko asiakirjan luovuttaminen sen sisältämät tiedot huomioon ottaen tosiasiasa omiaan loukkaamaan yleistä etua. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta, joka koskee päätöstä 94/90/EHTY, EY, Euratom, on valittajien mukaan laajentava tulkinta, jolle ei ole oikeudellista perustetta ja joka loukkaa yhteisön oikeuden yhdenmukaista soveltamista.
- 9 Sen menettelyllisen autonomian periaatteen osalta, joka valituksenalaisessa tuomiossa on valittajien mukaan johdettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta, valittajat väittävät, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole selittänyt, millä tavoin kansallisten tuomioistuinten riippumattomuus vaarantuisi, jos komission olisi kunkin tapauksen osalta tarkistettava, onko asiakirjan luovuttaminen omiaan loukkaamaan yleistä etua. Valittajat toteavat tältä osin, että valituksenalaiseen tuomioon ei sisälly mitään selitystä, joka koskisi menettelyllisen autonomian periaatteen rajoittamista ainoastaan niihin asiakirjoihin, joita komissio on laatinut yksittäistä oikeudenkäyntiä varten, niin kauan kuin kyseinen oikeudenkäynti on vireillä.
- 10 Komissio väittää, että menettelyllisen autonomian periaatetta, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tukeutunut tulkitessaan päätöstä 94/90/EHTY, EY, Euratom, on tarkasteltava ottaen huomioon yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan ja 86 artiklan (joista on tullut EY 81 artiklan 1 kohta ja EY 82 artikla) soveltamista koskeva komission ja kansallisten tuomioistuinten välinen yhteistyö toteutetaan sovellettavien kansallisten prosessisääntöjen rajoissa (asia C-234/89, Delimitis, tuomio 28.2.1991, Kok. 1991, s. I-935, 53 kohta). Komission mukaan

sen rooli on tässä yhteistyössä toissijainen: kansallisen tuomioistuimen asiana on ensinnäkin päättää, onko sen syytä kääntyä komission puoleen, sitten komissiolle esitettävistä kysymyksistä ja lopuksi siitä, miten se suhtautuu saatuihin vastauksiin. Komission mukaan edellä esitetystä seuraa, että on yksinomaan kansallisen tuomioistuimen asiana ratkaista omien prosessisääntöjensä mukaisesti, voidaanko komission vastaus luovuttaa ulkopuolisille, milloin tämä voidaan tehdä ja millä edellytyksillä.

- 11 Komissio toteaa lisäksi, että valituksenalaisessa tuomiossa oleva viittaus Euroopan ihmisoikeussopimukseen on ainoastaan seikka, jolla tuetaan menettelyllisen autonomian periaatetta, jonka mukaan sekä kansallisten että yhteisöjen tuomioistuinten on voitava vapaasti soveltaa omia prosessisääntöjään siltä osin kuin on kyse tuomioistuinten toimivallasta, oikeudenkäynnin kulusta yleensä ja erityisesti asiakirja-aineistoon sisältyvien asiakirjojen luottamuksellisuudesta. Vaikka valituksenalaisen tuomion 45 ja 46 kohta poistettaisiin, tuomio säilyisi kuitenkin perusteiltaan muuttumattomana. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mainitun periaatteen osalta toteuttama rajoitus, jonka mukaan periaatetta sovelletaan ainoastaan asiakirjoihin, joita komissio laatii yksittäistä oikeudenkäyntiä varten, niin kauan kuin kyseinen oikeudenkäynti on vireillä, vastaa yksittäistapausta koskevaa mielipidettä, jota ei loppujen lopuksi ole esitetty niin kategorisesti kuin valittajat väittävät.
- 12 Päätöstä 94/90/EHTY, EY, Euratom on komission mukaan näin ollen tulkittava edellä esitetty huomioon ottaen. Yleisen edun turvaamiseen (asian käsittelyyn tuomioistuimessa) perustuva poikkeus kattaa komission mukaan kaikki tapaukset, joissa kyseisten asiakirjojen luovuttaminen on kansallisten tuomioistuinten asiana niiden omien prosessisääntöjen mukaisesti.
- 13 On väitetty, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta, joka koskee päätöstä 94/90/EHTY, EY, Euratom, loukkaa yhteisön oikeuden yhdenmukaista soveltamista, ja tältä osin komissio väittää, että kyseistä päätöstä sovelletaan aina samalla tavalla mutta että erilaisten kansallisten sääntöjen soveltaminen voi johtaa siihen, että asiakirjoista annetaan tietoja tietyissä jäsenvaltioissa ja toisissa ei.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 14 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on johtanut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta, että se, että jokaisella on oikeus tulla oikeudenmukaisesti kuulluksi riippumattomassa tuomioistuimessa, merkitsee erityisesti sitä, että sekä kansallisten että yhteisöjen tuomioistuinten on voitava vapaasti soveltaa omia prosessisääntöjään siltä osin kuin on kyse tuomioistuinten toimivallasta, oikeudenkäynnin kulusta yleensä ja erityisesti asiakirja-aineistoon sisältyvien asiakirjojen luottamuksellisuudesta, ja todennut sitten valituksenalaisen tuomion 48 kohdassa, että ”siitä pääperiaatteesta, että yleisöllä on oikeus saada tietoja komission asiakirjoista, tehdyllä poikkeuksella, joka perustuu julkisen edun turvaamiseen silloin, kun kyseiset asiakirjat liittyvät asian käsittelyyn tuomioistuimessa, ja joka on vakiinnutettu päätöksellä 94/90/EHTY, EY, Euratom, pyritään varmistamaan, että tätä perusoikeutta noudatetaan yleisesti”.
- 15 Valituksenalaisen tuomion mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta tällä tavalla johdettu menettelyllisen autonomian periaate ei kuitenkaan koske kaikkia oikeudenkäyntiasiakirjoja. Periaatetta sovelletaan ainoastaan komission yksittäistä oikeudenkäyntiä varten laatimiin asiakirjoihin eikä näin ollen asiakirjoihin, jotka ovat olemassa tällaisesta oikeudenkäynnistä riippumatta (50 kohta), niin kauan kuin oikeudenkäynti on vireillä (51 kohta).
- 16 Tällä tavalla määritellyn menettelyllisen autonomian periaatteen kattamien asiakirjojen osalta yksinomaan kansallisen tuomioistuimen asiana on kansallisen prosessilainsäädäntönsä perusteella lausua käsityksensä kyseisiä asiakirjoja koskevista tiedonsaantipyynnöistä (51 kohta).
- 17 On totta, että yhteisön oikeuden yleinen periaate, jonka mukaan jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja joka perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaan (ks. erityisesti asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok. 1998, s. I-8417, 20 ja 21 kohta), sisältää oikeuden erityisesti toimeenpanovallasta riippumattomaan tuomioistuimeen (ks. tältä osin muun muassa asia De Wilde, Ooms ja Versyp, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 18.6.1971, A-sarja, nro 12, 78 kohta). Tästä oikeudesta ei kuitenkaan voida päätellä sitä, että välttämättä vain sillä tuomioistuimella, jonka käsiteltäväksi oikeusriita on saatettu, on oikeus antaa

tilaisuus tutustua kyseiseen oikeudenkäyntiin liittyviin asiakirjoihin. Tällaista yleistä periaatetta ei voida myöskään johtaa jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä.

- 18 Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta ei voida myöskään johtaa oikeutta antaa tilaisuus tutustua asiakirjoihin, vaikka tämä oikeus koskisikin vain niitä asiakirjoja, jotka on laadittu kyseistä oikeudenkäyntiä varten.
- 19 Tuomioistuimen riippumattomuuteen kohdistuvan loukkauksen vaara on lisäksi otettu riittävästi huomioon päätöksessä 94/90/EHTY, EY, Euratom ja yhteisön-tasoisella oikeussuojalla niiden komission toimien osalta, joilla se antaa tietoja hallussaan olevista asiakirjoista.
- 20 Määritettäessä sitä, missä tilanteessa komission on sen yhteistyön osalta, jota komissio tekee kansallisten tuomioistuinten kanssa viimeksi mainittujen sovel-taessa perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa, kieltäydyttävä antamasta tilai-suutta tutustua hallussaan oleviin asiakirjoihin sillä perusteella, että päätöksessä 94/90/EHTY, EY, Euratom tarkoitettu yleinen etu voi vaarantua, on otettava huomioon tapa, jolla kyseinen yhteistyö toteutetaan.
- 21 Kuten tiedonannosta ilmenee, kyseiset tuomioistuimet voivat tarvita menettelyä koskevia tietoja, ”joiden perusteella saadaan tietää, onko asia vireillä komis-siossa, onko asiassa tehty komissiolle ilmoitus, onko komissio virallisesti aloit-tanut menettelyn tai onko se jo ratkaissut asian virallisella päätöksellä tai sen yksiköiden hallinnollisella kirjeellä. Kansalliset tuomioistuimet voivat tarvit-taessa pyytää komissiolta lausuntoa siitä, kuinka kauan todennäköisesti kestää, ennen kuin komissiolle ilmoitetuille sopimuksille tai menettelytavoille myönne-tään poikkeuslupa tai se evätään, jotta tuomioistuimet voisivat ratkaista, onko asian käsittelyä mahdollisesti lykättävä tai onko asiassa mahdollisesti määrättävä välitoimia” (tiedonannon 37 kohta).

- 22 Kansalliset tuomioistuimet voivat tiedonannon 38 kohdan mukaan kääntyä komission puoleen myös oikeudellisissa kysymyksissä, jos perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan soveltaminen aiheuttaa niille erityisiä vaikeuksia. Kyse on erityisesti näiden artiklojen soveltamisedellytyksistä, jotka liittyvät vaikutukseen jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai näissä määräyksissä lueteltujen menettelytapojen aiheuttamien kilpailunrajoitusten tuntuvuuteen. Lisäksi kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää komissiolta väliaikaista lausuntoa silloin kun ne ovat epävarmoja siitä, onko riidanalainen yhteisjärjestely sellainen, että sille voidaan myöntää poikkeuslupa.
- 23 Tiedonannon 40 kohdasta ilmenee, että kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää komissiolta tosiasiatietoja, jotka koskevat tilastoja, markkinatutkimuksia ja taloudellisia analyyskejä.
- 24 Edellä esitetystä seuraa, että asiakirjat, joita komissio antaa kansallisille tuomioistuimille, ovat usein sellaisia asiakirjoja, joita komissiolla jo on tai joissa, vaikka ne onkin laadittu tiettyä oikeudenkäyntiä varten, ainoastaan selvitetään tällaisten asiakirjojen sisältöä tai joissa komissio tyytyy ilmaisemaan yleisen kannan, joka on riippumaton kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaan asiaan liittyvistä tiedoista. Tällaisten asiakirjojen osalta komission on arvioitava tapauskohtaisesti, kuuluvatko ne päätöksellä 94/90/EHTY, EY, Euratom hyväksytyissä käytäntesäännöissä lueteltujen poikkeusten soveltamisalaan.
- 25 Komission antamat asiakirjat voivat sisältää myös oikeudellisia tai taloudellisia analyyskejä, jotka laaditaan kansallisen tuomioistuimen toimittamien tietojen perusteella. Näissä tilanteissa komissio toimii kansallisen tuomioistuimen oikeudellisena tai taloudellisena neuvonantajana ja tässä laadittuihin asiakirjoihin on sovellettava kansallisia prosessisääntöjä samalla tavalla kuin muihin asiantuntijalausuntoihin erityisesti niiden luovuttamisen osalta.

- 26 Tällaisissa tilanteissa kyseisten asiakirjojen luovuttaminen voi olla kansallisen oikeuden vastaista ja kansallisen oikeuden noudattamista voidaan pitää yleisenä etuna, jota on turvattava päätöksessä 94/90/EHTY, EY, Euratom säädettyjen poikkeusten nojalla.
- 27 Tämä ei kuitenkaan riitä vapauttamaan komissiota sen velvollisuudesta luovuttaa viimeksi mainittuja asiakirjoja. Kun kyseiset asiakirjat ovat komission hallussa, niihin sovelletaan nimittäin päätöstä 94/90/EHTY, EY, Euratom, jonka mukaan yleisöllä on oltava oikeus saada mahdollisimman laajalti tietoja asiakirjoista. Kaikkia tähän tiedonsaantioikeuteen kohdistuvia poikkeuksia on näin ollen tulkittava ja sovellettava suppeasti.
- 28 Komissio ei näin ollen voi tyytyä epäämään kaikkia pyyntöjä, jotka koskevat tiedonsaantia kyseisistä asiakirjoista. Kansallisten prosessisääntöjen noudattaminen taataan riittävästi silloin kun komissio varmistuu siitä, ettei asiakirjojen luovuttamisella rikota kansallista oikeutta. Jos komissio on epävarma asiasta, sen on käännettävä kansallisen tuomioistuimen puoleen ja kieltäydyttävä antamasta tietoja ainoastaan, jos kansallinen tuomioistuin vastustaa kyseisten asiakirjojen luovuttamista.
- 29 Tällä menettelyllä voidaan myös välttää se, että kantajan olisi ensiksi käännettävä toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen puoleen ja sitten komission puoleen, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, ettei pyydettyjen asiakirjojen luovuttaminen ole kansallisen prosessioikeuden vastaista, mutta katsoo, että yhteisön oikeuden soveltaminen voi johtaa erilaiseen lopputulokseen. Menettely vastaa siten myös hyvän hallinnon vaatimuksia.
- 30 Edellä esitetystä seuraa, että tulkitessaan päätöstä 94/90/EHTY, EY, Euratom siten, että poikkeus, joka koskee yleisen edun turvaamista oikeudenkäynnin

osalta, merkitsee komission velvollisuutta kieltäytyä antamasta tietoja asiakirjoista, jotka se on laatinut tiettyä oikeudenkäyntiä varten, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien on tehnyt oikeudellisen virheen, joten kyseisen päätöksen rikkomista koskeva valitusperuste on hyväksyttävä.

- 31 EY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan mukaan jos muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi, yhteisön tuomioistuin kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksen. Tällöin yhteisöjen tuomioistuin voi ratkaista asian lopullisesti itse, jos asia on ratkaisukelpoinen. Tämä on tilanne käsiteltävänä olevassa asiassa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa riidanalaista päätöstä vastaan nostettu kumoamiskanne

- 32 Tämän tuomion 14—29 kohdasta ilmenee, että kun komission käsiteltäväksi on saatettu sellaisia asiakirjoja koskeva tiedonsaantipyyntö, joita se on antanut kansalliselle tuomioistuimelle siinä yhteistyössä, jota komissio tekee kansallisten tuomioistuinten kanssa perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan soveltamiseksi, sen on tarkistettava, ovatko asiakirjat tämän tuomion 25 kohdassa tarkoitettuja oikeudellisia tai taloudellisia analyysejä. Jos kyse on tällaisista asiakirjoista, komission on varmistettava, ettei niiden luovuttaminen ole kansallisen oikeuden vastaista. Jos komissio on epävarma, sen on käännyttävä kansallisen tuomioistuimen puoleen ja kieltäydyttävä antamasta tietoja ainoastaan, jos kansallinen tuomioistuin vastustaa kyseisten asiakirjojen luovuttamista.
- 33 Tästä seuraa, että koska komissio on kieltäytynyt antamasta tietoja pyydettyistä asiakirjoista tarkistamatta, ovatko kyseiset asiakirjat oikeudellisia tai taloudellisia analyysejä, jotka on laadittu kansallisen tuomioistuimen antamien tietojen perusteella, ja jos tämä on asianlaita, varmistumatta siitä, ettei niiden luovuttaminen ole kansallisen oikeuden vastaista, komissio on rikkonut päätöstä 94/90/EHTY, EY, Euratom, joten riidanalainen päätös on kumottava.

Oikeudenkäyntikulut

- 34 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan 1 kohdan mukaan silloin, kun valitus on perusteltu ja yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti, se päättää oikeudenkäyntikuluista. Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdassa, jota sovelletaan 118 artiklan nojalla muutoksenhakumenettelyyn, määrätään, että asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä virkkeessä määrätään, että jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Koska komissio on hävinnyt asian, se on veloitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan oikeudenkäyntikulut, joita valittajille on aiheutunut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa käydyissä oikeudenkäynneissä sekä oikeudenkäyntikulut, joita Van der Walille on aiheutunut väliintulijana asiassa C-174/89 P. Alankomaiden kuningaskunta vastaa niistä oikeudenkäyntikuluista, joita sille on aiheutunut väliintulijana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa asiassa T-83/96 ja väliintulijana tässä oikeusasteessa asiassa C-189/98 P.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-83/96, Van der Wal vastaan komissio, 19.3.1998 antama tuomio kumotaan.

- 2) Komission 29.3.1996 tehty päätös, jolla kieltäydyttiin luovuttamasta tiettyjä asiakirjoja, kumotaan.
- 3) Euroopan yhteisöjen komissio veloitetaan korvaamaan molemmissa oikeusasteissa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.
- 4) Alankomaiden kuningaskunta vastaa niistä oikeudenkäyntikuluista, joita sille on asian T-83/96 väliintulijana aiheutunut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä, ja niistä oikeudenkäyntikuluista, joita sille on asian C-189/98 P väliintulijana aiheutunut tässä oikeusasteessa.

	Rodríguez Iglesias	Moitinho de Almeida	
Edward	Sevón	Kapteyn	Gulmann
Hirsch	Ragnemalm	Wathelet	

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä tammikuuta 2000.

R. Grass

kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias

presidentti